

Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna 39: 155–173
2017

Magdalena Szczepańska¹, Arkadiusz Świdorski²

¹Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Instytut Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej

e-mail: szmagda@amu.edu.pl

²Urząd Gminy Sieraków

e-mail: viceburmistrz@sierakow.pl

Idea miast dobrego życia – Cittàslow. Diagnoza możliwości przystąpienia miasta Sierakowa do sieci Cittàslow w kontekście procesów rewitalizacyjnych

Zarys treści: Współczesne trendy w kształtowaniu miast zmierzają z jednej strony do tworzenia struktur inteligentnych (ang. *smart city*), ekologicznych (ang. *green city*), reagujących na dynamicznie zmieniające się potrzeby ich mieszkańców oraz środowiska. Z drugiej strony kultywowana jest idea spokojnego i dobrego życia, skupionego na wewnętrznych cechach małych społeczności (*cittàslow* lub *slow city*).

Miasto Sieraków położone w zachodniej Polsce, w województwie wielkopolskim, jest siedzibą gminy miejsko-wiejskiej Sieraków. Atrakcyjna lokalizacja w dolinie rzeki Warty, na skraju Puszczy Noteckiej, pomiędzy dwoma jeziorami i w bliskim sąsiedztwie Poznania oraz długa historia i bogata tradycja tych terenów, a także małomiasteczkowy klimat sprzyja wypoczynkowi i turystyce. Obecnie samorząd lokalny podejmuje działania w zakresie opracowania i wdrożenia programu rewitalizacji. Wydaje się, że jest dobry czas na rozważenie możliwości przystąpienia miasta do sieci Cittàslow. Celem podjętych badań jest diagnoza możliwości przystąpienia miasta Sierakowa do sieci Cittàslow w kontekście procesów rewitalizacyjnych.

Słowa klucze: rewitalizacja, Cittàslow, Sieraków, certyfikacja, rozwój zrównoważony

Wprowadzenie

Międzynarodowa Sieć Miast Dobrego Życia – Cittàslow – narodziła się w 1998 r. we Włoszech. Jej zwolennicy apelują o zwolnienie tempa życia, a tym samym o umocnienie relacji z najbliższymi osobami i społecznością lokalną oraz przestrzenią, w której się żyje i funkcjonuje. Idea Cittàslow jest odpowiedzią na potrzebę zmian wywołanych nadmiernym tempem życia, w którym rachunek ekonomiczno-czasowy i koszt technologiczny stają się podstawowymi kryteriami

niemal każdej decyzji. Koncepcja *Cittàslow* dotyczy wszystkich sfer życia prywatnego i publicznego – od wypoczynku, poprzez jedzenie, zakupy, wychowywanie dzieci, seks, relacje społeczne i podróże, po pracę oraz przestrzeń życia.

Obecnie rewitalizacja jest jednym z najistotniejszych wyzwań dla współczesnych miast w Polsce. Zasadniczym podmiotem programu rewitalizacji jest lokalna społeczność, natomiast jego nadrzędnymi celami powinny być poprawa warunków życia tej społeczności, a także umacnianie lokalnej gospodarności poprzez przedsięwzięcia związane z aktywizacją organizacji pozarządowych i instytucji samorządowych oraz lokalnych przedsiębiorców (ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji). W tym kontekście wydaje się, że idea *Cittàslow* może mieć szczególne znaczenie dla procesu rewitalizacji.

W artykule ukazano główne założenia tej międzynarodowej sieci oraz sposób, w jaki ta inicjatywa została zaimplementowana w Polsce. Celem podjętych badań jest diagnoza możliwości przystąpienia miasta Sierakowa do sieci *Cittàslow* w aspekcie procesów rewitalizacyjnych.

Cittàslow – geneza i koncepcja miasta oraz zasady przystąpienia do sieci

Idea *Cittàslow* (od wł. *città lente* oraz ang. *slow city*, w swobodnym tłumaczeniu „powolne miasto”) pojawiła się jako rozwinięcie istniejącej już wcześniej koncepcji *slow food* (ang.), czyli „wolnego jedzenia”, będącej antonimem koncepcji *fast food* (ang.), czyli „szybkiego jedzenia”. Filozofia *Cittàslow* dotyczy niedużych miast, w których nacisk kładziony jest przede wszystkim na jakość życia mieszkańców w harmonii z naturą, otaczającym krajobrazem i lokalnymi tradycjami kulturowymi.

Ruch *Cittàslow* narodził się z pomysłu Paolo Saturniniego, burmistrza Greve di Chianti we Włoszech, i burmistrzów innych niewielkich miasteczek, takich jak: Bra, Orvieto, Positano, oraz Stowarzyszenia *Slow Food*. W 1999 r. zawiązali oni stowarzyszenie o nazwie *Cittàslow* – Międzynarodowa Sieć Miast Dobrego Życia. Później idea ta znalazła swoich zwolenników za granicą, m.in. w Polsce. Stowarzyszenie jest organizacją typu non profit, jej głównym celem jest promowanie i rozpowszechnianie kultury dobrego życia poprzez badania, eksperymentowanie, stosowanie rozwiązań dotyczących organizacji miasta (Augustyn 2011, Murzyn-Kupisz 2012).

Życie w stylu *slow* bazuje na starożytnym nurcie hedonizmu, zgodnie z którym człowiek powinien dążyć do osiągnięcia przyjemności, a tym samym unikać stanów generujących dla jednostki przykrość. Jednocześnie udział w organizacji *Cittàslow* oznacza konieczność poszanowania wymagań kwalifikacyjnych, takich jak wspieranie tradycyjnych lokalnych potraw, gościnności i roli architektury oraz urbanistyki w tkance miejskiej. Te społeczności, które zdecydowały się wstąpić do sieci, powinny pozwolić mieszkańcom i gościom cieszyć się ich miastami poprzez poprawę jakości życia. Wiele z tych miast czyni to w sposób innowacyjny, łącząc

tradycję z nowoczesnością. Najczęściej innowacyjność przejawia się w architekturze nowo budowanych lub rewitalizowanych obiektów łączących w sobie wykorzystanie lokalnych (naturalnych) materiałów budowlanych z energooszczędnymi rozwiązaniami, wzbogaconymi nowoczesnym designem. Współczesne *slow cities* to miasta wykorzystujące zrównoważone budownictwo w oparciu o tzw. biomimikrę (ang. *biomimicry*), czyli filozofię rozwiązywania problemów w budownictwie dzięki obserwacji natury i dostosowywaniu obiektów budowlanych do lokalnych uwarunkowań geograficznych, klimatycznych i biologicznych (Bryx 2014).

Obecnie do Cittàslow należą 233 miasta z 30 krajów, tworząc łącznie 20 lokalnych sieci (stan z kwietnia 2017 r. wg <http://www.cittaslow.org/>). Dominującą grupę tworzą miasta włoskie (81 miast), a drugą co do wielkości miasta polskie (26 miast). Choć ruch ten narodził się w Europie i odnosi się do specyfiki miast europejskich, to stał się również popularny m.in. w Stanach Zjednoczonych, Kanadzie, Chinach i Japonii czy Australii.

Zgodnie z art. 8 statutu stowarzyszenia Cittàslow do organizacji tej mogą przystępować wszystkie miasta, mające mniej niż 50 tys. mieszkańców, które przejdą procedurę kwalifikacyjną. W celu przystąpienia do sieci miasto musi dopełnić wielu kwestii formalnych (m.in. uzyskać zgody: Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Polskiej Krajowej Sieci Miast Cittàslow – PKSMC, rady miejskiej), przystąpić do konkursu Warmińsko-Mazurskiej Nagrody Jakości w zakresie polityki środowiskowej oraz powołać stanowisko ds. Cittàslow. Jednak najważniejszym etapem jest proces samooceny dokonywany według 57 kryteriów certyfikacyjnych. Początkowo miasto musi spełniać 50%+1 kryteriów, które dotyczą 7 obszarów (por. tab. 1):

- polityki środowiskowej (m.in. kontrola jakości powietrza, wody, gleby, plany segregacji odpadów, budowa oczyszczalni ścieków, wspieranie rozwoju alternatywnych źródeł energii);
- polityki infrastrukturalnej (m.in. tworzenie publicznych obszarów zieleni, tworzenie planów bezpiecznego poruszania się po mieście, ścieżek rowerowych, współpraca z konserwatorem zabytków, programy rekreacyjne dla mieszkańców);
- technologii i wyposażenia w zakresie jakości miejskiej (m.in. internetyzacja miasta, promocja pracy na odległość);
- waloryzacji produkcji lokalnej (m.in. wspieranie rolnictwa ekologicznego, certyfikacja produktów regionalnych, edukacja młodzieży w zakresie dziedzictwa kulturowego);
- gościnności (m.in. informacja turystyczna, tworzenie szlaków turystycznych);
- świadomości (m.in. promowanie idei wśród mieszkańców, zachęcanie do partycypacji obywatelskiej);
- wsparcia dla działań *slow food* (m.in. współpraca z lokalnym convivium).

Pełna lista kryteriów zawarta jest w statucie stowarzyszenia dostępnym na stronie PKSMC (<http://cittaslowpolska.pl/>).

Miasto aspirujące do członkostwa w organizacji bierze udział w licznych warsztatach przygotowujących do procesu certyfikacji. Otrzymuje również wsparcie w postaci opieki „miasta partnerskiego” będącego już członkiem PKSMC. Po

pozytywnym przejściu procesu certyfikacyjnego miasto ma za zadanie dążyć do wypełnienia kolejnych kryteriów, do czego mobilizuje system monitorowania rozwoju miasta w duchu *slow*, zorganizowany przez zarząd PKSMC. Miasta są ponadto zobowiązane do płacenia rocznej składki członkowskiej, której wysokość uzależniona jest od liczby mieszkańców i waha się od 600 euro do 3500 euro. Pieniądze te przeznaczone są na działalność międzynarodowego stowarzyszenia (m.in. organizowanie Zgromadzeń Ogólnych – co roku w innym mieście). Ponadto narodowa sieć dysponuje Krajowym Wspólnym Funduszem Gotówkowym, do którego pieniądze spływają z wpłat członków, opłat certyfikacyjnych, nadwyżek budżetowych, pozyskanych funduszy z projektów europejskich oraz darowizn.

Korzyści i zagrożenia płynące z przystąpienia do Sieci Miast Dobrego Życia

Członkostwo w sieci, zarówno krajowej, jak i międzynarodowej, niesie ze sobą potencjalne korzyści. Gruszecka-Tieśluk (2013) zwraca uwagę, że w obecnej chwili – kilkanaście lat po zainicjowaniu idei w Polsce – jest niezwykle trudno mówić o wymiernych korzyściach czy o wyraźnej poprawie jakości życia mieszkańców. Na rozwój miasta wpływa bowiem wiele czynników, a zmiana społeczna wymaga czasu. Autorka w swoich badaniach wskazuje 3 najważniejsze korzyści, a za nimi idące szanse, płynące dla miast z członkostwa w stowarzyszeniu *Cittàslow*: usieciowienie, kierunkowskaz rozwoju i promocja miasta.

Przyszłością funkcjonowania małych miast jest budowanie partnerstw i członkostwo w sieciach. *Cittàslow* daje miastom członkowskim możliwość zaistnienia w sieci zarówno na poziomie lokalnym, jak i międzynarodowym. Miasta zrzeszone w krajowym stowarzyszeniu ściśle ze sobą współpracują, organizują wspólne festyny, działania promocyjne. Natomiast dzięki międzynarodowym wyjazdom studyjnym możliwa jest wymiana dobrych praktyk w zarządzaniu miastem. Poza tym członkostwo w międzynarodowym stowarzyszeniu daje poczucie wyjątkowości, elitarności. Jest także atutem dla miasta w ubieganiu się o dofinansowanie np. ze środków unijnych – znakiem, że miasto ma spójną koncepcję rozwoju i jest aktywne w poszukiwaniu możliwości promocji i rozwoju. Farelnek (2017) dostrzega możliwości kooperacyjne miast będących w sieci *Cittàslow* w kompleksowym planowaniu procesów rewitalizacyjnych. Zintegrowana rewitalizacja obszarów miejskich realizowana w sieci miast jest przykładem rozwoju relacji kooperacji między jednostkami samorządu terytorialnego. Miasta, które wcześniej ze sobą raczej konkurowały, np. o środki z funduszy unijnych, nawiązują współpracę (w ramach stowarzyszenia), która zwiększa ich szanse na realizację programu rewitalizacji i pozyskanie – ograniczonych w skali kraju czy regionu – środków finansowych.

Idea *Cittàslow* może być kierunkowskazem rozwoju – wskazówką, w którą stronę miasto powinno podążać, aby wprowadzić w życie zasady zrównoważonego rozwoju. Jest również bodźcem do działania i podejmowania współpracy

przez różne podmioty. Cittàslow wpisuje się w zasady zrównoważonego rozwoju nie tylko poprzez waloryzację środowiska naturalnego, lecz także dzięki koncentrowaniu się na roli kapitału endogenicznego zrzeszonych miasteczek, np.: stawianie na lokalność, autentyczność, tradycję, produkty regionalne, aktywizację mieszkańców. Docelowo każde miasto ma wypracować i wypromować wybrany aspekt funkcjonowania charakterystyczny tylko dla niego, tym samym nacisk położony jest na różnorodność i ochronę tożsamości lokalnej.

Kluczowym aspektem członkostwa w Cittàslow jest promocja miasta, która ma za zadanie pokazać, że w małym mieście dobrze się żyje ze względu na bliskość natury, dobrej jakości produkty, silne wspólnoty lokalne. Ponadto ma przyciągnąć turystów zainteresowanych odpoczynkiem w niedużym mieście, gdzie życie płynie wolniej, panuje przyjazna atmosfera. Cittàslow jest więc spójną strategią kreowania określonego wizerunku miasta (ang. *city branding*), mającą być impulsem ożywiającym gospodarkę oraz aktywizującym mieszkańców, a obrany kierunek wdrażania tej strategii może być dobrym punktem wyjścia do „zaistnienia” małych miast, poprawy ich atrakcyjności, a tym samym konkurencyjności i sytuacji ekonomicznej. Taka strategia wpisuje się również w nurt współczesnej turystyki, a zwłaszcza turystyki kulturowej, nastawionej na poznawanie lokalnej kultury, tradycji, odkrywanie regionalnych smaków (Grzelak-Kostulska, Hołowiecka 2011).

Zawadzka (2017) zwraca uwagę na unikalną strukturę urbanistyczno-architektoniczną polskich miast sieci Cittàslow. Niestety, wiele z nich ze względu na peryferyjne położenie i niedostatecznie rozwiniętą sieć transportu publicznego oraz brak odpowiedniego zaplecza turystycznego – nie może konkurować z sąsiadującymi większymi miastami.

Natomiast zdaniem Maćkiewicz i Koneckiej-Szydłowskiej (2017) miasta Cittàslow są jednostkami szczególnie dobrze przygotowanymi do rozwoju miejskiej turystyki ekologicznej. Wartości ekologiczne i krajobrazowe stanowiące znaczną część ich kapitału endogenicznego mogłyby stymulować ich rozwój społeczno-gospodarczy, w którym istotną rolę odgrywałaby miejska turystyka ekologiczna.

Zawadzka (2017) do najistotniejszych potencjalnych społecznych implikacji akcesji do sieci Cittàslow zalicza: korzyści z przynależności do sieci, wyznaczenie kierunków zrównoważonego rozwoju miasta na podstawie listy obligatoryjnych kryteriów warunkujących członkostwo w sieci, promocję miasta oraz budowanie wśród mieszkańców świadomości posiadanych zasobów i mocnych stron miasta, a do ekonomicznych: dofinansowanie z funduszy unijnych oraz większe przychody z turystyki.

Analizując proces wdrażania idei Cittàslow w Polsce można zauważyć, że jest wiele obszarów, które wymagają szczególnej uwagi ze strony przedstawicieli PKSMC. Wśród zagrożeń Gruszecka-Tieśluk (2013) wymienia 2 główne problemy: polskie skanseny, czyli niezrozumienie idei *slow* oraz niesprawną „hydraulikę informacyjną” i brak zaangażowania mieszkańców.

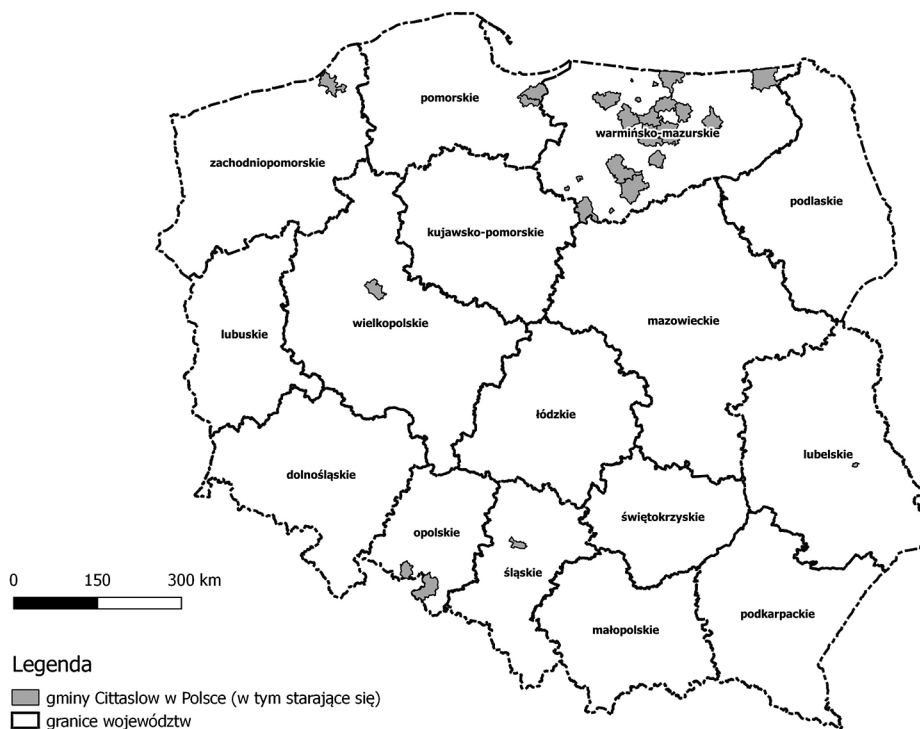
Kolebką Cittàslow są Włochy, charakteryzujące się odmienną kulturą, tradycją, a także doświadczeniami historycznymi niż Polska. We Włoszech idea spowolnienia tempa życia idealnie wpisuje się w styl życia w duchu *vita lente*. Jed-

nak gdy w Polsce mowa jest o ruchu *slow*, którego znakiem charakterystycznym jest ślimak, pierwszymi pojawiającymi się skojarzeniami są lenistwo i zacofanie. W większości Polacy nadal przeżywają etap fascynacji rozwojem technologicznym, konsumpcją, wzrostem poziomu życia. Zatem mało kto chce być *slow* i mieszkać w „mieście-skansenie”. Polska wydaje się więc niegotowa na rozwiązanie promujące spowolnienie i spokojne życie. Ponadto niezwykle ważne w realizacji strategii *Cittàslow* jest włączenie w działania społeczności lokalnej. Natomiast badania Gruszeckiej-Tieśluk (2013) wykazują, że zaangażowanie mieszkańców jest niewielkie. Wynika to z braku wiedzy na temat członkostwa ich miasta w sieci oraz z niezrozumienia samej idei. Brakuje zatem przepływu informacji oraz działań ze strony władzy lokalnej mających na celu „oswojenie ślimaka” będącego logo sieci. Ludzie nie chcą mieszkać w mieście ze ślimakiem w tle, ponieważ kojarzy im się on z powolnością i zacofaniem, choć filozofia *slow* kładzie nacisk na spokojne, lecz nowoczesne życie. Faktem jest również, że mieszkańcy nie widzą korzyści dla siebie z członkostwa ich miasta w sieci. W miastach prowadzi się głównie kampanie informacyjne podczas festynów czy tzw. Niedziel *Cittàslow*. *Cittàslow* kojarzone jest więc zwłaszcza z imprezami plenerowymi, na których mają stragany zaproszeni lokalni producenci, przede wszystkim żywności.

Polskie miasta w *Cittàslow*: Murowana Goślina – jedyne miasto z Wielkopolski w Sieci Miast Dobrego Życia

Koncepcja promocji oraz rozwoju w zgodzie z założeniami *Cittàslow* jest obecnie (czerwiec 2017 r.) realizowana w 26 polskich miejscowościach (ryc. 1). Pierwszy do tej sieci przystąpił już w 2004 r. Reszel. Najliczniejszą grupę miast tworzą ośrodki z województwa warmińsko-mazurskiego, aż 21 gmin, które mają duże wsparcie ze strony samorządu wojewódzkiego. Jedyne jak dotychczas gminą należącą do opisywanej organizacji z terenu województwa wielkopolskiego jest podpoznańska Murowana Goślina. Miasto to przystąpiło do *Cittàslow* w 2010 r., a doświadczenia władz lokalnych mogą być cenne z regionalnego punktu widzenia.

Założeniem działań rewitalizacyjnych podjętych w Murowanej Goślinie, realizowanych poprzez członkostwo w stowarzyszeniu *Cittàslow*, było: podwyższenie standardu zdegradowanego obszaru w centrum miasta, promocja lokalnych produktów i kultury, a tym samym zwiększenie liczby miejsc pracy i popytu wewnętrznego, zaspokojenie obiektywnych potrzeb społeczności lokalnej poprzez zwiększenie transportu publicznego, tworząc warunki dla dalszego rozwoju Murowanej Gośliny i równoważąc pozycję konkurencyjną miasta w aglomeracji poznańskiej (Kaczmarek, Konecka-Szydłowska 2013). Dodać należy, że zwiększająca się liczba miast z terenu Wielkopolski przystępujących do sieci może mieć znaczący wpływ na prowadzoną przez województwo politykę promocji turystycznej (m.in. poprzez wsparcie finansowe). Dobrym przykładem jest tutaj województwo warmińsko-mazurskie, które przeznaczyło środki na wsparcie działań promocyjnych dla gmin należących do *Cittàslow* w ramach m.in. Regionalnego Programu

Ryc. 1. Miasta w Polsce zrzeszone i starające się o przyjęcie do sieci Cittàslow
 Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://cittaslowpolska.pl>.

Operacyjnego dla tego regionu (<http://rpo.warmia.mazury.pl/artukul/239/cittaslow-z-regionalnym-programem>).

Diagnoza możliwości przystąpienia miasta Sierakowa do sieci Cittàslow w aspekcie procesów rewitalizacyjnych

Współczesne trendy w kształtowaniu miast zmiierają z jednej strony do tworzenia struktur inteligentnych (ang. *smart city*), ekologicznych (ang. *green city*), reagujących na dynamicznie zmieniające się potrzeby ich mieszkańców oraz środowiska. Z drugiej strony kultywowana jest idea spokojnego i dobrego życia, skupionego na wewnętrznych cechach małych społeczności. Rozwój miast Cittàslow opierać się ma na poszanowaniu historycznej tkanki miejskiej, ochronie zabytków – obiektów kulturowych o wyjątkowych wartościach, a także działalności kulturalnej i artystycznej. Dlatego założenia sieci Cittàslow w zakresie przestrzenno-społecznym włączają idee odbudowy, odnowy, rewitalizacji lub stworzenia miejsc przyjaznych dla społeczności lokalnej i jej rozwoju. Oprócz realizacji programów i projektów przez władze lokalne, instytucje i stowarzyszenia,

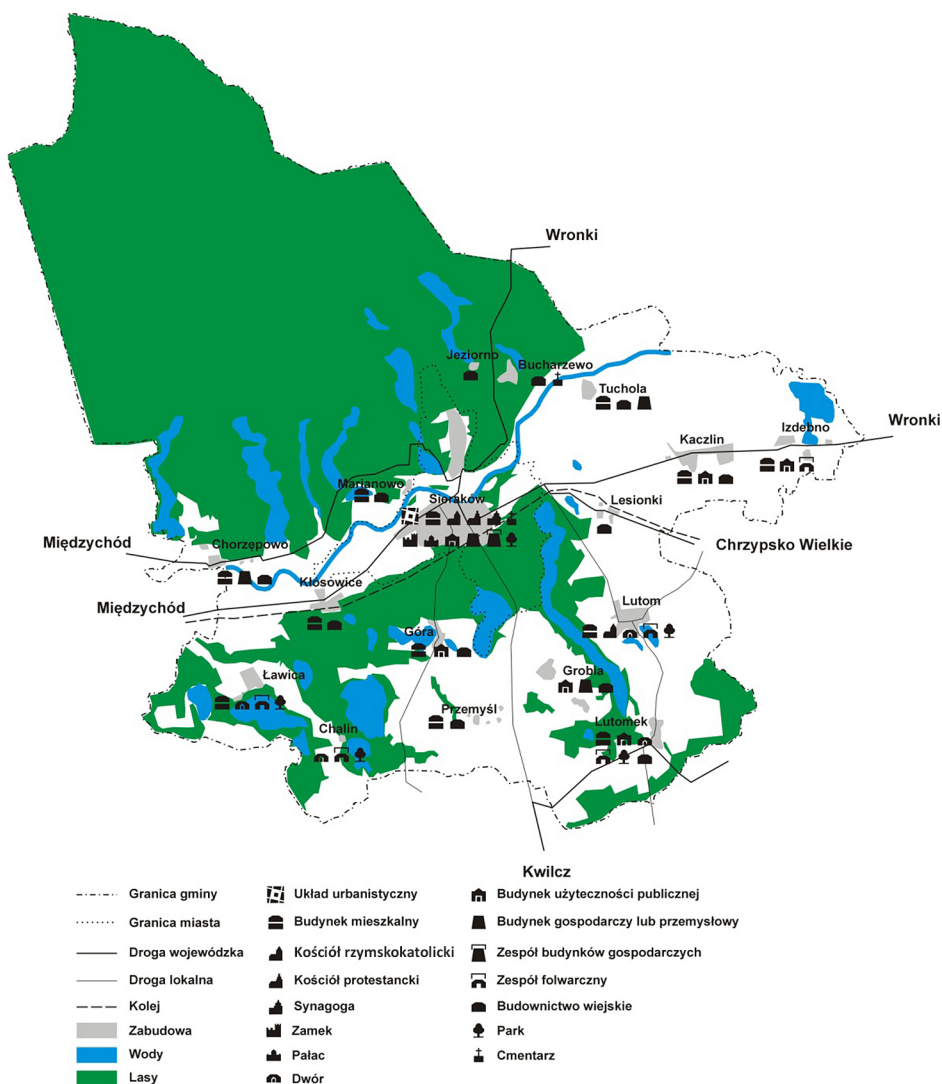
duże znaczenie ma udział samych mieszkańców w procesie kreowania wizerunku miasta, gwarantujący poczucie przynależności, a także współodpowiedzialności za otoczenie (Jaszczak, Antolak 2015).

Miasto Sieraków położone w zachodniej Polsce, w województwie wielkopolskim, jest siedzibą gminy miejsko-wiejskiej Sieraków. Atrakcyjna lokalizacja w dolinie rzeki Warty, na skraju Puszczy Noteckiej, pomiędzy dwoma jeziorami w bliskim sąsiedztwie Poznania, oraz długa, bogata historia i tradycja tych terenów, a także małomiasteczkowy klimat sprzyjają wypoczynkowi i turystyce. Istotnym elementem struktury przestrzennej gminy jest dolina rzeki Warty, która dzieli obszar gminy Sieraków na część północną z przewagą terenów leśnych Puszczy Noteckiej i południową z zabudowaniami wsi i terenami użytków rolnych oraz lasami. Na terenach leśnych gminy występują liczne jeziora rynnowe. Południowy krajobraz chroniony jest przez różnorodne formy ochrony przyrody. Niemal cały obszar gminy leży w granicach Sierakowskiego Parku Krajobrazowego, w gminie znajdują się obszary objęte siecią Natura 2000 (Ostoja Międzychodzko-Sierakowska, Kubek, Sieraków, Puszcza Notecka). Są tutaj 4 rezerваты przyrody, liczne pomniki przyrody, a także użytki ekologiczne. W centralnej części gminy usytuowane jest miasto Sieraków, którego liczba mieszkańców wynosi 6089 osób (GUS 2017), zaś w granicach administracyjnych gminy rozlokowanych jest 15 sołectw: Bucharzewo, Chalin, Chorzępowo, Góra, Grobia, Izdebnno, Jabłonowo, Kaczin, Kłosowice, Lutom, Lutomek, Ławica, Marianowo, Przemysł i Tuchola. W obrębie gminy Sieraków oraz samego miasta znajdują się liczne obiekty dziedzictwa i krajobrazu kulturowego (ryc. 2).

Miasto Sieraków uzyskało prawa miejskie prawdopodobnie przed 1335 r. Jego rozwój, poczynając od późnego średniowiecza, związany był z kilkoma znacznymi w Wielkopolsce rodami (Nałęczów, Górków, Opalińskich, Bnińskich). Sieraków odznacza się stosunkowo zwartą zabudową, z rynkiem i centrum położonymi nad rzeką Wartą. Środkowa część miasta objęta jest ochroną konserwatorską (zabytkowy układ urbanistyczny). W obrębie tej jednostki wyróżnić można kilka dominant architektoniczno-urbanistycznych, tj. kościół parafialny pw. NMP NP, Muzeum Zamek Opalińskich, obiekty Stada Ogierów czy były kościół ewangelicki (obecnie zrujnowany).

W zabudowie wielu wsi zachowały się historyczne zespoły folwarczno-parkowe oraz dwory, charakterystyczna zabudowa zagrodowa i obiekty sakralne o dużej wartości kulturowej. W strukturze wsi są one znaczącym elementem, najczęściej koncentrującym wokół siebie zagrody wiejskie. Na obrzeżach wsi zlokalizowane są liczne cmentarze i pojedyncze mogiły, którym często towarzyszą skupiska starodrzewu o dużej wartości przyrodniczej oraz kulturowej. W krajobrazie gminy czytelnym elementem są zadrzewienia śródpolne i przywodne, aleje wzdłuż szlaków komunikacyjnych oraz formy zieleni wysokiej towarzyszącej zabudowaniom wiejskim.

Badania przeprowadzone przez Kaczmarek i Konecką-Szydłowską (2013) wskazują, że problemy gospodarcze Sierakowa zostaną złagodzone lub rozwiązane jedynie poprzez zapewnienie środków zewnętrznych (głównie funduszy unijnych), które mogłyby być przeznaczone na projekty o znaczeniu gospodarczym:

Ryc. 2. Najważniejsze zasoby dziedzictwa kulturowego w gminie i mieście Sieraków
Źródło: opracowanie M. Szczepańska (2017).

przyciąganie zewnętrznych inwestorów; rozpoczęcie współpracy między podmiotami publicznymi i prywatnymi, np. w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego; tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi małych i średnich przedsiębiorstw poprzez ulgi podatkowe i pomoc dla nowo powstałych przedsiębiorstw; zwiększenie gruntów inwestycyjnych; rozwój i modernizacja istniejącej infrastruktury.

Analiza kierunków rozwoju i działań rewitalizacyjnych w mieście Sierakowie a osiągnięcie założeń idei Cittàslow

Rozwój turystyki na opisywanym terenie ma długie, bo jeszcze przedwojenne korzenie. Atrakcyjne środowisko przyrodnicze w połączeniu z rozbudowaną infrastrukturą rekreacyjno-wypoczynkową gminy powodują, że sfera usług turystycznych jest jedną z ważniejszych dla rozwoju społeczno-gospodarczego. Samorząd lokalny, chcąc skuteczniej i efektywniej wykorzystywać zasoby gminy, zdecydował się na opracowanie „Strategii rozwoju turystyki w gminie Sieraków”. W opracowaniu tym zostały sformułowane następujące cele strategiczne: 1. Wzrost konkurencyjności turystycznej gminy; 2. Rozwój sieciowych produktów turystycznych; 3. Pobudzanie przedsiębiorczości oraz poprawa jakości życia mieszkańców poprzez turystykę i rekreację; 4. Wykreowanie wizerunku gminy jako destynacji dla różnych segmentów rynku turystycznego, atrakcyjnej w ciągu całego roku. Zdaniem autorów strategii realizację założonych celów stwarza kreacja 3 markowych produktów: Sieraków Naturalnie, Sieraków Słonecznie, Sieraków Smacznie (Kaczmarek i in. 2016). Wyżej opisane cele strategiczne oraz produkty markowe są, jak się wydaje, dobrą podstawą do implementacji założeń koncepcji Cittàslow.

Kolejnym ważnym dokumentem precyzującym kierunki działań władz odpowiedzialnych za rozwój i inwestycje na terenie gminy jest „Lokalny Program Rewitalizacji dla miasta i gminy Sieraków” (2017, materiały robocze). Wyniki przeprowadzonych ekspertyz w ramach tego opracowania jako najistotniejsze elementy stanowiące potencjał kulturowy miasta identyfikują:

- objęte ochroną konserwatorską zachowane historyczne założenie urbanistyczne miasta, w tym układ ulic i plac (rynek), pierzeje ulic oraz w znacznym stopniu skalę i charakter zabudowy;
- zachowane obiekty rozpoznawalne w skali lokalnej i regionalnej – Zamek Opalińskich (muzeum) i założenie folwarczno-pałacowo-parkowe (siedziba Stada Ogierów Sieraków);
- zachowane obiekty unikalnej architektury (zespół poklasztorny – kościół parafialny, synagoga, wieża ciśnień, młyn);
- zachowane niezabudowane tereny historycznych obiektów (np. hipodromu);
- wykorzystanie obiektów zabytkowych do prowadzenie działalności edukacyjnej, kulturalnej i turystycznej;
- zachowane niezabudowane tereny nadrzeczne;
- położenie geograficzne i związane z nim walory dla rozwoju turystyki poznawczej (przyrodniczej, krajoznawczej, kulturowej, kulinarnej), wypoczynkowej, kwalifikowanej (np. pieszej, rowerowej, jeździeckiej, żeglarskiej, kajakowej, motocyklowej), biznesowej (np. motywacyjnej);
- zachowaną trasę linii kolejowej;
- wyznaczone szlaki turystyczne uwzględniające walory dziedzictwa kulturowego.

W kontekście opisanego potencjału kulturowego miasta sformułowano również następujące rekomendacje rewitalizacyjne:

- plac i sąsiadujące z nim kwartały zabudowy wymagają podjęcia zespołu działań urbanistycznych i planistycznych (sporządzenia planów miejscowych), w tym kompleksowej zmiany polityki parkingowej i organizacji ruchu na ulicach zapewniających dostępność do lokali mieszkalnych oraz usługowych w tym rejonie;
- zagospodarować zielenią ulice i wnętrza kwartałów zabudowy kamienicznej;
- odbudować dawny kościół ewangelicki i przeznaczyć na cele publiczne;
- objąć rewitalizacją zespół pałacowo-folwarczno-parkowy (siedziba Stada Ogierów), w tym odtworzyć założenia parkowe i zmodernizować hipodrom;
- wykonać prace renowacyjne i rewaloryzacyjne, oraz przeznaczyć na cel publiczny z odpowiednim poszanowaniem dla miejsca, na terenie dawnego cmentarza ewangelickiego przy ul. B. Chrobrego;
- podjąć starania o przywrócenie ruchu kolejowego; przeprowadzić prace remontowe w budynkach kolejowych;
- ustalić politykę reklamową, sporządzić katalog mebli miejskich i zalecanych gatunków roślin do zagospodarowania terenów w mieście.

Pewne jest, że działania rewitalizacyjne określone w LPR silnie wpisują się w koncepcję Cittàslow, a ich realizacja może wydatnie przyczynić się do poprawy funkcjonalności i estetyki miasta, tym samym jakości warunków życia jego mieszkańców.

W nawiązaniu do celu badań w tabeli 1 podjęto próbę określenia stopnia realizacji dla miasta Sierakowa wymogów certyfikacji stawianych miastom przystępującym do stowarzyszenia Cittàslow w 7 głównych obszarach (łącznie 72 kryteria) (Międzynarodowy Statut Miast Cittàslow 2014). Zestawienie sformułowano w oparciu o materiały dostępne w Urzędzie Gminy Sieraków i badanie terenowe. Z analizy wynika, że wiele wymogów miasto Sieraków już spełnia (32), kolejnych 35 możliwych jest do spełnienia w krótkiej perspektywie. Natomiast wśród wymogów obligatoryjnych konieczna jest jednak, zwykle krótka (kilkuletnia), perspektywa czasowa. Podkreślić należy, że wiele działań niezbędnych do spełnienia, by przynależeć do Cittàslow, wprost wiąże się z odpowiednimi pro-

Tabela. 1. Zestawienie wymogów certyfikacji stawianych w różnych obszarach miastom przystępującym do stowarzyszenia Cittàslow – Międzynarodowa Sieć Miast Dobrego Życia w odniesieniu do miasta Sierakowa

Wymogi certyfikacji	Spełnione obecnie	Możliwe do realizacji w krótkiej perspektywie	Możliwe do realizacji w długiej perspektywie
Polityka energetyczna i środowiskowa			
1.1. Ochrona jakości powietrza*		×	
1.2. Ochrona jakości wody*	×		
1.3. Zużycie wody pitnej/ zamieszkałą ludność	×		
1.4. Selektywna zbiórka odpadów miejskich stałych*	×		
1.5. Kompostowanie przemysłowe i domowe	×		
1.6. Oczyszczanie ścieków*	×		

Wymogi certyfikacji	Spełnione obecnie	Możliwe do realizacji w krótkiej perspektywie	Możliwe do realizacji w długiej perspektywie
1.7. Oszczędzanie energii w budynkach i jednostkach publicznych		×	
1.8. Produkcja energii przez jednostki publiczne z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii		×	
1.9. Redukcja zanieczyszczenia widocznego, ruchu samochodowego, hałasu		×	
1.10. Redukcja zanieczyszczenia świetlnego publicznego*		×	
1.11. Zużycie energii elektrycznej przez rodziny/zamieszkałą ludność	×		
1.12. Ochrona bioróżnorodności	×		
Polityka infrastrukturalna			
2.1. Funkcjonalne ścieżki rowerowe prowadzące do budynków publicznych.		×	
2.2. Długość (w km) miejskich ścieżek rowerowych, przypadających na długość w km dróg miejskich*		×	
2.3. Parkingi dla rowerów w miejscach zmiany środka transportu		×	
2.4. Harmonijne planowanie mobilności alternatywnej dla samochodów prywatnych*		×	
2.5. Usuwanie barier architektonicznych*		×	
2.6. Wspieranie życia rodzinnego i programów rozwoju kobiet*	×		
2.7. Efektywna dostępność do usług medycznych		×	
2.8. „Zrównoważona” dystrybucja towarów w centrach miejskich		×	
2.9. Odsetek zamieszkałych obywateli udających się codziennie do pracy w innej gminie*	×		
Polityka jakości miejskiej			
3.1. Plan odporności struktury urbanistycznej**			×
3.2. Działania na rzecz przywracania i waloryzacji centrum życia miejskiego (mała architektura, oznakowanie turystyczne, anteny, łagodzenie krajobrazu, zachowanie krajobrazu miejskiego)*		×	
3.3. Przywracanie/realizacja społecznych terenów zielonych, z użyciem roślin uprawnych i/lub owocowych**		×	
3.4. Jakość życia w mieście (rozkład dnia dom-praca, przyzakładowe przedszkola itp.)		×	
3.5. Przekształcanie i ponowne wykorzystanie obszarów peryferyjnych*	×		
3.6. Wykorzystywanie „itc” w rozwoju usług interaktywnych na rzecz mieszkańców i turystów*		×	
3.7. Punkt do spraw zrównoważonej architektury (bioarchitektura itp.)*		×	
3.8. Okablowanie miasta (włókna optyczne, systemy bezprzewodowe)*	×		

Wymogi certyfikacji	Spełnione obecnie	Możliwe do realizacji w krótkiej perspektywie	Możliwe do realizacji w długiej perspektywie
3.9. Monitoring i redukcja zanieczyszczenia (hałas, pole elektromagnetyczne itp.)*			×
3.10. Rozwój pracy na odległość		×	
3.11. Promocja zrównoważonego, prywatnego systemu urbanistycznego (<i>passivhouse</i> , materiały budowlane, itp.)			×
3.12. Promocja infrastruktury społecznej (banki czasu, projekty <i>freecycling</i> itp.)			×
3.13. Promocja zrównoważonego, publicznego systemu urbanistycznego (<i>passivhouse</i> , materiały budowlane itp.)*		×	
3.14. Przywracanie/realizacja produkcyjnych terenów zielonych, z użyciem roślin uprawnych i/lub owocowych, w granicach miejskich**	×		
3.15. Wyznaczanie przestrzeni do sprzedaży produktów lokalnych*	×		
3.16. Ochrona/waloryzacja sklepów o szczególnym charakterze – tworzenie naturalnych centrów handlowych*		×	
3.17. Metry sześciennie cementu (netto w infrastrukturze)/ zieleń miejska	×		
Polityka rolna, turystyczna, rzemieślnicza			
4.1. Rozwój rolnictwa ekologicznego**		×	
4.2. Ochrona typowych produktów i wyrobów rękodzielniczych (certyfikacja, muzea przedmiotów codziennego użytku itp.)*	×		
4.3. Waloryzacja tradycyjnych metod pracy i zawodów*		×	
4.4. Waloryzacja obszarów wiejskich (lepsza dostępność do usług dla ludności miejscowej)	×		
4.5. Wykorzystanie produktów lokalnych, najlepiej ekologicznych, w publicznym żywieniu zbiorowym (stołówki szkolne itp.)*	×		
4.6. Edukacja smaku i promocja używania produktów lokalnych, najlepiej ekologicznych, w gastronomii i żywieniu indywidualnym*	×		
4.7. Waloryzacja i zachowanie lokalnych wydarzeń kulturalnych*	×		
4.8. Oferta pozahotelowa (miejsca noclegowe/mieszkańcy w ciągu roku)*	×		
4.9. Zakaz wykorzystywania w rolnictwie GMO			×
4.10. Nowe wizje, w obowiązujących planach, osiedlania się na terenach postronniczych.		×	
Polityka gościnności, świadomości i kształcenia			
5.1. Właściwe przyjmowanie gości (szkolenia dla pracowników, oznakowanie, właściwa infrastruktura i godziny pracy)*		×	
5.2. Uwrażliwienie pracowników i osób zajmujących się handlem (przejrzystość ofert i stosowanych cen, widoczna ekspozycja stawek)*		×	

Wymogi certyfikacji	Spełnione obecnie	Możliwe do realizacji w krótkiej perspektywie	Możliwe do realizacji w długiej perspektywie
5.3. Wytyczenie szlaków <i>slow</i> (materiały drukowane, strona internetowa itp.)		×	
5.4. Stosowanie skutecznych metod uczestnictwa w celu ożywienia procesu <i>bottom-up</i> w podejmowaniu ważnych decyzji administracyjnych		×	
5.5. Kształcenie ustawiczne dla trenerów i/lub urzędników administracji i pracowników w zakresie tematów związanych z Cittàslow**	×		
5.6. Edukacja prozdrowotna (walka z otyłością, cukrzycą itp.)		×	
5.7. Systematyczne i ustawiczne informowanie obywateli o znaczeniu tego, że należy się do Cittàslow (również przed przystąpieniem)*		×	
5.8. Obecność aktywnych stowarzyszeń, które działają wspólnie z administracją w zakresie tematów związanych z Cittàslow	×		
5.9. Przystępowanie do kampanii Cittàslow*		×	
5.10. Umieszczanie na papierze firmowym i na stronie internetowej znaku Cittàslow*		×	
Integracja społeczna			
6.1. Dyskryminowane mniejszości	×		
6.2. Dzielnice-getta	×		
6.3. Integracja osób niepełnosprawnych	×		
6.4. Dzieci	×		
6.5. Sytuacja ludzi młodych	×		
6.6. Bieda	×		
6.7. Zrzeczanie się	×		
6.8. Integracja wielokulturowa		×	
6.9. Uczestnictwo w życiu politycznym		×	
6.10. Budownictwo komunalne	×		
6.11. Istnienie obszarów poświęconych aktywności ludzi młodych i centrów młodzieżowych	×		
Partnerstwa			
7.1. Wsparcie na rzecz kampanii i działań Cittàslow		×	
7.2. Współpraca z innymi organizacjami promującymi naturalną i tradycyjną żywność	×		
7.3. Wsparcie na rzecz projektów współpracy bliźniaczej i działania na rzecz rozwoju z krajami rozwijającymi się, które dotyczą rozpowszechniania filozofii Cittàslow		×	
Razem (72)	32	35	5

* – wymóg obligatoryjny; ** – wymóg perspektywiczny

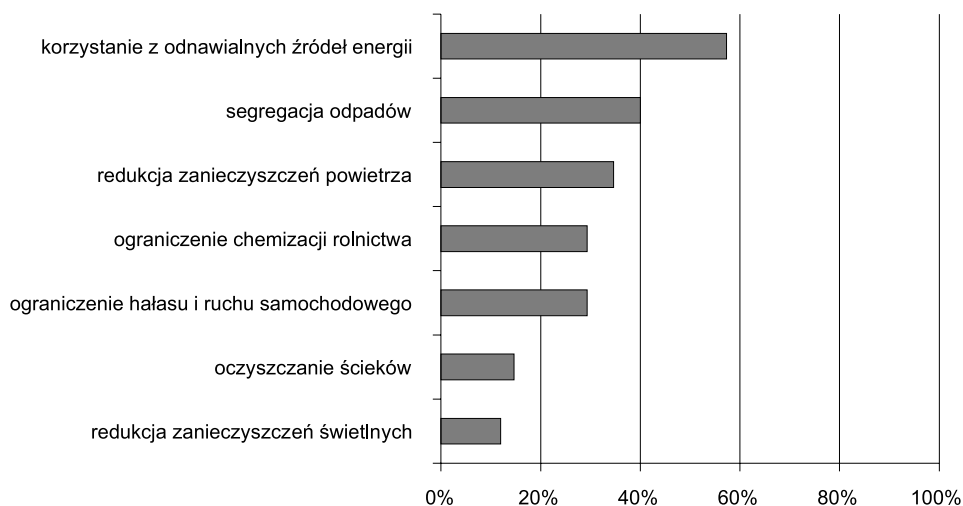
Źródło: opracowanie własne na podstawie inwentaryzacji, wywiadów i materiałów własnych gminy oraz http://cittaslowpolska.pl/images/PDF/miedzynarodowy_statut_cittaslow.pdf.

cesami rewitalizacyjnymi – zarówno w wymiarze architektoniczno-urbanistycznym, jak i przede wszystkim społecznym.

Możliwości przystąpienia miasta Sierakowa do stowarzyszenia Cittàslow w świetle badania ankietowego

W celu rozpoznania opinii społecznej w zakresie możliwości przystąpienia miasta Sierakowa do Międzynarodowej Sieci Cittàslow przeprowadzono badanie ankietowe, odwołując się do wymogów certyfikacji stawianych w różnych obszarach miastom wstępującym do stowarzyszenia. Sformułowano kwestionariusz ankiety, który zamieszczono na stronie internetowej gminy. Pytania poprzedzono krótkim wprowadzeniem do zagadnienia Cittàslow, podano również linki, gdzie zainteresowani mogli bardziej szczegółowo zapoznać się z problematyką. W kwestionariuszu zawarto 13 pytań zamkniętych i otwartych, w tym 4 wielokrotnego wyboru, badanie trwało 2 tygodnie i wzięło w nim udział 75 osób. Statystycznie były to przede wszystkim kobiety (63%) w wieku 31–50 lat (52%), posiadające wykształcenie wyższe (60%). Zaledwie 21% respondentów przyznało, że słyszało wcześniej o sieci Cittàslow, natomiast aż 69% wyraziło pozytywną opinię w kwestii przystąpienia Sierakowa do stowarzyszenia Cittàslow. Prawie 80% ankietowanych stwierdziło, że Sieraków dysponuje zasobami, które sprzyjają przyłączeniu miejscowości do proponowanej sieci. Blisko 75% odpowiedzi wskazywało jako szczególnie wartościowe, na tle innych miejscowości, walory przyrodnicze, ciszę i spokój (32%) oraz historię i architekturę (17%). Ankietowani jako potencjalne profity dla miasta i jego mieszkańców z ewentualnej przynależności do stowarzyszenia najczęściej wskazywali na korzyści wizerunkowe (43%), zdecydowanie rzadziej na możliwości związane z poprawą jakością życia (28%). Badani jako kierunek, w jakim powinna rozwijać się gmina, wskazywali przede wszystkim rozwój turystyki (79%) i rozwój zrównoważony – w wielu kierunkach, w szczególności tych dziedzin, które podkreślają lokalne zasoby (63%). W dalszej kolejności wymieniano rozwój przemysłu (35%), rybactwa (19%) oraz rolnictwa i leśnictwa (5%). Respondenci zadeklarowali, że nie popierają stosowania GMO w rolnictwie (84%), a wśród działań proekologicznych potrzebnych w mieście najczęściej wskazywano korzystanie z odnawialnych źródeł energii (57%), segregację odpadów (40%), redukcję zanieczyszczeń powietrza (35%), a także ograniczenie chemizacji rolnictwa oraz hałasu i ruchu samochodowego (29%), w dalszej kolejności znalazły się zagadnienia dotyczące oczyszczania ścieków (15%) oraz redukcji zanieczyszczeń świetlnych (12%) (ryc. 3).

W dalszej części badania ankietowego pytania koncentrowały się na niezbędnej infrastrukturze sprzyjającej oczekiwanemu rozwojowi miasta. Zdecydowana większość badanych (92%) wskazała braki w ciągach pieszych i rowerowych w przestrzeni miasta. Choć 81% respondentów uznało, że oferta rekreacyjno-sportowa miasta jest wystarczająca, to wśród potrzeb najczęściej wskazywano na krytą pływalnię (56%) oraz klub fitness i siłownię (40%). Natomiast zdania były

Ryc. 3. Struktura odpowiedzi w pytaniu: „Czy uważa Pan/i, że w mieście potrzebne są działania proekologiczne?”

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

dość podzielone w zakresie dostępności terenów zieleni i miejsc sprzyjających wypoczynkowi – 60% badanych uznało obecną sytuację za korzystną, zaś pozostałe 40% miało odmienne zdanie. Podobne zróżnicowanie wyników uzyskano w pytaniu dotyczącym liczby toalet publicznych – 61% stwierdziło braki w tym zakresie.

Podsumowanie

Obecnie podkreśla się często, że rozwój społeczno-gospodarczy kraju ma charakter węzłowy (punktowy). Odznacza się on dużą dynamiką zmian, która skupia się wokół największych aglomeracji, takich jak Warszawa, Poznań, Wrocław, Kraków, Gdańsk czy Łódź. Obszary te cechują się zdecydowanie wyższymi wskaźnikami rozwoju gospodarczego, ale z drugiej strony odbywa się ze szkodą dla środowiska przyrodniczego i pociąga wysokie koszty infrastrukturalne (np. w związku z tzw. rozlewaniem się miast). Aglomeracje są również synonimem wysokiego tempa życia i pracy, które może w konsekwencji wpływać negatywnie na zdrowie i jakość życia osób zamieszkujących te tereny. Alternatywą dla tego stanu wydaje się idea reprezentowana przez członków sieci *Cittaslow*. Z jednej strony stanowi ona swoisty „pomysł na rozwój” dla niewielkich i peryferyjnych ośrodków miejskich, a z drugiej jest odpowiedzią na coraz wyraźniej artykułowaną przez część społeczeństwa potrzebę spokojniejszego życia przy większym kontakcie z przyrodą. Jednakże Honoré (2011) zauważa, że *Cittaslow* jest po części ofiarą własnego sukcesu: obietnica powolnego życia wabi turystów i innych przyjezdnych, a wraz z nimi przybywają pośpiech, hałas i zgiełk. Paradoksalnie w celu ochrony tego, co lokalne tradycyjne i niepowtarzalne, tworzona jest międzynarodowa organizacja –

globalna sieć grupująca podobne do siebie poprzez swą inność, charakterystyczne i odmienne miasta (Kleszcz 2017).

Wdrożenie strategii rozwoju w duchu *slow* wymaga od samorządu lokalnego oraz samych mieszkańców dużych nakładów pracy nie tylko w proces dążenia do osiągania kolejnych kryteriów, lecz przede wszystkim w przełamywanie barier i stereotypów tkwiących w ludziach. Implementacja tej idei wymaga również czasu – realnie dopiero za kilka lat będzie można mówić o efektach i korzyściach, które są udziałem miast członkowskich. Należy pamiętać, że nie zbuduje się silnych wspólnot lokalnych bez inicjatyw oddolnych, a te nie pojawią się, dopóki ludzie nie ujrzą efektów i korzyści wynikających z przynależności ich miasta do stowarzyszenia. Obecnie najatrakcyjniejszym atutem pracy w sieci miast jest możliwość wspólnego występowania o środki unijne dla realizacji wytyczonych zadań, w tym rewitalizacyjnych (Poczobut 2010, Farelnek 2017). Pozytywnym skutkiem takiego działania miast w skali regionalnej i krajowej jest rozproszenie ruchu turystycznego, tak by miasta te mogły „stanowić przeciwwagę odciążającą inne obszary i równoważącą rozwój” (Kosiński 2000).

Badania przeprowadzone w Sierakowie wskazują na duże zainteresowanie wśród mieszkańców rozwojem miejscowości, zwłaszcza w kierunku turystyki, a także tych dziedzin, które podkreślają lokalne zasoby. Analiza struktury odpowiedzi respondentów wskazuje, że istnieje duży potencjał przestrzenny i społeczny w zakresie możliwości przystąpienia do Międzynarodowej Sieci Cittàslow. Zaledwie 21% respondentów przyznało, że słyszało wcześniej o sieci Cittàslow, natomiast aż 69% wyraziło pozytywną opinię w kwestii przystąpienia Sierakowa do stowarzyszenia Cittàslow. Niemniej jednak badani jako potencjalne profity dla miasta i jego mieszkańców z ewentualnej przynależności do stowarzyszenia najczęściej wskazywali na korzyści wizerunkowe (43%), zdecydowanie rzadziej na możliwości związane z poprawą jakością życia (28%).

Wydaje się, że cele strategiczne sformułowane w „Strategii rozwoju turystyki w gminie Sieraków” oraz działania rewitalizacyjne określone w LPR silnie wpisują się w koncepcję Cittàslow, a ich realizacja może wydatnie przyczynić się do poprawy funkcjonalności i estetyki miasta, a tym samym jakości warunków życia jego mieszkańców. W opinii autorów znaczną część wymogów (ok. 45%) stawianych miastom wstępującym do stowarzyszenia Cittàslow Sieraków spełnia już dziś, co pozwala przypuszczać, że wkrótce sieć tych miast w Polsce może się powiększyć o tę miejscowość. Jest to oczywiście zależne od woli Rady Miejskiej w Sierakowie. Istotne znaczenie ma jednak konsekwencja w prowadzonej polityce rozwoju zrównoważonego, w tym wszelkich aspektów związanych z rewitalizacją. Celem lokalnego samorządu winna być przede wszystkim determinacja w dążeniu do poprawy jakości życia mieszkańców, a przynależność do tej międzynarodowej sieci miast traktować należy jako swoiste świadectwo odpowiednich działań. Ważnym elementem wynikającym z potencjalnej przynależności Sierakowa do omawianej sieci oraz realizacji założeń rewitalizacyjnych planowanych przez samorząd może być wzrost poczucia dumy w szczególności z materialnego dorobku (obiektów architektonicznych i urbanistyki) pokoleń mieszkańców tworzących historię miasta, ale również z niematerialnych zasobów ukształtowanych

przez lokalną społeczność (zwyczaj, język, historia, kuchnia). Prowadzone i planowane działania rewitalizacyjne niewątpliwie wzmocnią lokalny potencjał oraz wizerunek „miasta dobrego życia”.

Literatura

- Augustyn A. 2011. Idea Cittaslow jako koncepcja zrównoważonego rozwoju małych miast. *Zeszyty Naukowe Ostrołęckiego Towarzystwa Naukowego*, 25: 745–757.
- Bryx M. 2014. *Innowacje w zarządzaniu miastami w Polsce*. Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa.
- Farelnik E. 2017. Sieciowy kontekst rewitalizacji miast. *Przedsiębiorczość i Zarządzanie* (artykuł w recenzji).
- Gruszecka-Tieśluk A. 2013. Sieć Cittaslow – strategią rozwoju małych miast w Polsce? *Studia Ekonomiczne*, 144: 383–393.
- Grzelak-Kostulska E., Hołowiecka B. 2011. Kreowanie wizerunku miasta a rozwój funkcji turystycznej na przykładzie wybranych miast Polskiej Sieci Cittaslow. [W:] A. Rapacz (red.), *Gospodarka turystyczna w regionie*. Przedsiębiorstwo. Samorząd. Współpraca. UE, Wrocław.
- GUS 2017. *Bank Danych Lokalnych*.
- Honoré C. 2011. Pochwała powolności. Jak zwolnić tempo i cieszyć się życiem. *Drzewo Babel*, Warszawa.
- <http://cittaslowpolska.pl>
- <http://www.cittaslow.org>
- Jaszczak A., Antolak M. 2015. Tożsamość krajobrazu a przestrzeń społeczna. *Prace Komisji Krajobrazu Kulturowego*, (28): 109–117.
- Kaczmarek U., Kołodziejczak A., Szczepańska M., Zajadacz A. 2016. Strategia rozwoju produktów turystycznych gminy Sieraków. [W:] A. Kołodziejczak (red.), *Strategia rozwoju turystyki w gminie Sieraków*. Studia i Prace z Geografii 56. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.
- Kaczmarek U., Konecka-Szydłowska B. 2013. Prospectives for Development of Small Towns in Wielkopolska Voivodeship. [W:] J. Burdack, A. Kriszan (red.), *Kleinestädte in Mittel- und Osteuropa: Perspektiven und Strategien lokaler Entwicklung*. Leibniz-Institut für Länderkunde, Leipzig, s. 66–88.
- Kleszcz J. 2017. Idea Cittaslow przepisem na miasto. *Zieleń Miejska*, 2: 50–52.
- Kosiński W. 2000. Aktywizacja turystyczna małych miast. Aspekty architektoniczno-krajobrazowe. *Monografia 269*, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej Kraków, [za:] Ashworth G. 1992. Planning for sustainable tourism. *Town Planning Review*, 3.
- Lokalny Program Rewitalizacji dla miasta i gminy Sieraków 2017.
- Maćkiewicz B., Konecka-Szydłowska B. 2017. Green Tourism: Attractions and Initiatives of Polish Cittaslow Cities. [W:] N. Bellini, C. Pasquinelli (red.), *Tourism in the City Towards an Integrative Agenda on Urban Tourism*. Springer International Publishing, Switzerland, s. 297–310.
- Międzynarodowy Statut Miast Cittaslow 2014 (http://cittaslowpolska.pl/images/PDF/miedzynarodowy_statut_cittaslow.pdf; dostęp: czerwiec 2017).
- Murzyn-Kupisz M. 2012. Dziedzictwo kulturowe a rozwój lokalny. *Zeszyty Naukowe/Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie. Seria Specjalna. Monografie*, (221).
- Poczobut J. 2010. Działania rewitalizacyjne w miasteczkach polskiej krajowej sieci miast Cittaslow. *Zarządzanie Publiczne*, (1–2) (9–10): 91–104.
- Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. 2015, poz. 1777).
- Zawadzka A.K. 2017. Potencjalne implikacje społeczno-ekonomiczne akcesji do sieci Cittaslow w erze przyspieszenia. *Biuletyn KPZK PAN*, 266: 125–141.

Idea of good life cities – Cittàslow. Diagnosis of possibilities of access Sieraków to Cittàslow in the context of revitalization processes

Abstract: Modern urban shaping tendencies, on the one hand, are focusing on smart cities, green cities that respond to dynamically changing needs of their citizens and the environment. On the other hand, idea of peaceful and good life focused on the inner qualities of small communities is cultivated (Cittàslow or slow city).

Sieraków is situated in western Poland, in Wielkopolskie voivodship, it is seat of Sieraków urban-rural community. Attractive location in the river valley of Warta, on the edge of Notecka Forest, between two lakes, localization near Poznań and long history and rich traditions of these areas, as well as small-town climate, is conducive to leisure and tourism. At present, local authorities undertake activities in development and implementation of local revitalization program. It seems to be a good time to consider the possibility of joining the city to the Cittàslow network. The purpose of the research undertaken is to diagnose possibility of Sieraków joining to Cittàslow network in the context of revitalization processes.

Key words: revitalization, Cittàslow, Sieraków, certification